

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin:
Lasten ja nuorten harrastustakuu hallitusohjelmaan, 24.11.2010

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin:

Lasten ja nuorten harrastustakuu hallitusohjelmaan

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin esittää, että seuraavan hallituksen ohjelmaan kirjataan lasten ja nuorten harrastustakuu. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus harrastamiseen. Perheen vähävaraisuus ei saa estää lapsen harrastamista.

Harrastukset tukevat lapsen ja nuoren kehitystä, sosiaalisia suhteita ja osallisuutta. Harrastukset myös ehkäisevät syrjäytymistä. Lasten ja nuorten harrastuksilla on merkittävä terveyttä edistävä vaikutus. Lasten ja nuorten harrastusten tukeminen kaventaa sosioekonomisia terveyseroja, jotka ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen suuret.

Lasten ja nuorten harrastustakuu voitaisiin toteuttaa valtakunnallisesti yhdenvertaisella tavalla säätämällä laki lasten ja nuorten harrastustuesta. Harrastustuki olisi Kelan myöntämä etuus, johon olisi oikeutettu pienituloisen perhe, jossa on 6-17-vuotiaita lapsia. Laissa määriteltäisiin etuuden suuruus ja tuloajat, joiden alittuessa olisi oikeus etuuteen. Lasten ja nuorten harrastustukea ei otettaisi tulona huomioon myönnettäessä perheelle toimeentulotukea.

EAPN-Finin mielestä on myös tärkeää, että kunnat tukevat lasten ja nuorten harrastustoiminnan edellytyksiä mm. antamalla kulttuuri- ja liikuntatiloja lasten ja nuorten harrastustoiminnan käyttöön. Kunnan avustukset lasten ja nuorten harrastustoimintaa toteuttaville ja nuorisotyötä tekeville järjestöille turvaavat sen, että kunnassa on tarjolla monipuolisia harrastusmahdollisuuksia ja vapaa-ajan toimintoja lapsille ja nuorille.

EAPN-Fin muistuttaa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 31 artiklan määräyksestä, jonka mukaan sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

Lapsiasiavaltuutetun suorittamassa kyselyssä vuonna 2007 ilmeni, että lasten mielestä liikunta- ja vapaa-ajan palvelut olivat tärkeimmät kunnan tarjoamat palvelut. Lapset toivoivat lisää liikuntatiloja ja -paikkoja. Puolet vastanneista toivoi lisää kerho- ja harrastustoimintaa koulun yhteyteen.

Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien turvaamisessa EAPN-Fin korostaa myös lasten harrastuksista perittävien kunnallisten maksujen alentamis- ja vapautusmahdollisuuksien käyttämistä. Esimerkiksi koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa nykyinen asiakasmaksujen vapautus- ja -alennuskäytäntö ei riittävällä tavalla varmista sitä, että perheen pienituloisuus ei muodostu esteeksi toimintaan osallistumiselle. Maksualennus- ja -vapautuskäytäntö on kunnissa kirjava eikä yhteisiä käytäntöjä ole. Asiakasmaksujen alentamista ja vapauttamista koskevia käytäntöjä tulisi yhtenäistää valtakunnallisesti. Myös kuntien tiedotusta siitä, että asiakasmaksusta voi hakea vapautusta tai alennusta tulisi merkittävästi lisätä.

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin:
Lasten ja nuorten harrastustakuu hallitusohjelmaan, 24.11.2010

Lapsiperheiden pienituloisuusaste on kasvanut merkittävästi. Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan lapsiköyhyysaste oli 4,7 % vuonna 1995. Vuonna 2008 lapsiköyhyysaste oli kohonnut 13,3 %:iin. Suurin köyhyysriski on yksinhuoltajaperheillä, pienten lasten perheillä (nuorin lapsi alle 3-vuotias) ja monilapsisilla perheillä. Yksinhuoltajaperheiden lasten köyhyysaste oli 8 % vuonna 1995 ja 27 % vuonna 2008.

Kulutuksen rakenne eri perhetyypeissä on hyvin erilainen. Perheen tulotasolla ja sosioekonomisella asemalla on selvä yhteys vapaa-ajan kulutukseen. Tulotason kohotessa vapaa-ajanmenot kasvavat ja kulutus suuntautuu enemmän kodin ulkopuolisiin aktiviteetteihin. Lapsesta aiheutuvat menot vaihtelevat lapsen iän ja perheen lapsiluvun mukaan. Teini-ikäisten kulutusmenot ovat selvästi suuremmat kuin nuorempien. Toisaalta perheen tulotaso on silloin yleensä korkeampi kuin lasten ollessa pieniä. Tämä ei kuitenkaan usein päde yksinhuoltajaperheiden kohdalla.

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että lasten menot, varsinkin harrastusmenot, ovat lapsiperheissä viimesijaisia säästökohteita. Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteutti yhteistyössä Kotivinkki-lehden kanssa kesällä 2010 nuorille kyselyn yhteisöpalvelu IRC-galleriassa perheen taloudellisesta tilanteesta. Kyselyyn vastasi 1162 nuorta. Huolestuttavaa oli, että kyselyyn vastanneet nuoret olivat joutuneet tinkimään harrastuksistaan perheen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Joka kymmenes vastanneista nuorista joutui lopettamaan harrastuksensa perheen taloudellisen tilanteen vuoksi, ja useampi kuin joka viides (22 %) ei voinut aloittaa jotakin haluamaansa harrastusta.

Yleisimpiä harrastuksia, joiden ulkopuolelle nuoret kertoivat jääneensä vanhempiensa huonon taloudellisen tilanteen vuoksi, olivat osallistumismaksuiltaan tai välineiltään kalliit lajit, kuten ratsastus, tanssi ja erilaiset musiikkiharrastukset. Monet kertoivat myös, että olivat joutuneet luopumaan tai eivät saaneet aloittaa erilaisia joukkuelajeja ja muita liikuntaharrastuksia. Perheen taloudellisen tilanteen vuoksi osa nuorista joutui joskus jättäytymään pois myös koulun järjestämästä toiminnasta, johon liittyi maksuja. Osa nuorista jäi pois kavereiden tapaamisesta, koska heillä ei ollut rahaa yhteiseen tekemiseen, kuten kahvin ostamiseen tai elokuvalippuun. Kavereiden tapaamista perheen rahatilanne oli joskus rajoittanut kolmasosaa (34 %) kyselyyn vastanneista.

Kannanotto on hyväksytty Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston EAPN-Finin yleiskokouksessa 24.11.2010

Lisätietoja:

Esa Iivonen, johtava asiantuntija, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, p. 075 3245 581 ja 040 757 9950, s-posti esa.iivonen(at)mll.fi

Pirjo Honkavaara, erityisasiantuntija, Lastensuojelun Keskusliitto, p. 09 3296 0209 ja 040 703 3680, s-posti pirjo.honkavaara(at)lskl.fi